

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Υπό τοῦ κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ 'Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐν ὄψει τῆς λαμβανούσης κατ' αὐτὰς χώραν εἰς Γενεῦν, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ο.Η.Ε., Διεθνoῦς Διασκέψεως Ἐμπορίου καὶ Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, κρίνεται σκόπιμον μίᾳ βραχεῖᾳ σκιαγράφῃσι τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ριζικῶν μεταβολῶν εἰς τὰς ἀντιλήψεις περὶ τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ πλαισιῶνουν τὴν ἐν λόγω Διάσκεψιν.

Καίτοι ἡ διεθνῆς οἰκονομικὴ συνεργασία εἶχεν ἤδη καταστῆ στενωτέρα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ τερματισμοῦ τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου, αἱ ἐξελίξεις τῶν τελευταίων ὀλίγων ἐτῶν ἀπηχοῦν τὴν στενωτέραν καὶ βαθυτέραν κατανοήσιν καὶ πείραν τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνέκυψαν πιεστικὰ κατὰ τὴν πολυκύμαντον καὶ δραστηρίαν ἔκτοτε περίοδον.

Θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι ἡ πίεσις πρὸς διεθνή οἰκονομικὴν συνεργασίαν, ὡς καὶ ἡ μορφή της, εὐρίσκονται πλέον ἐν πολλοῖς εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν ὑπὸ οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ διεκδικοῦν, εἰς τὰς μετὰ τῶν ἀνεπτυγμένων βιομηχανικῶν χωρῶν σχέσεις των, προνόμια, ἢ καὶ ἀπλῆ θεωρητικὴ τοποθέτησις τῶν ὁποίων θὰ ἦτο ἀδιανόητος πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν.

Ὡς πρὸς τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας αἱ σημειωθείσαι βασικαὶ ἐξελίξεις τῶν τελευταίων ἐτῶν ἀναφέρονται κυρίως εἰς τὴν ἀνατροπὴν τοῦ συσχετισμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἰσχύος τῶν Η.Π.Α. καὶ τῶν χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης. Αἱ Η.Π.Α. ἀπώλεσαν τὸν ρόλον τοῦ ἀδιαφιλονικήτου κυριάρχου εἰς τὸν διεθνή οἰκονομικὸν στίβον. Ἡ συσταθεῖσα Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης διεμορφώθη ἐκ τῆς ἀνάγκης ἀντιμετώπισεως τῆς οἰκονομικῆς ἰσχύος τῶν Η.Π.Α. κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἐλλειμματικῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῶν χωρῶν τῆς ἐν λόγω Κοινοτήτος μετὰ τὰς Η.Π.Α. Ὁ χαρακτήρ καὶ αἱ συνέπειαι τῆς τοιαύτης ἐξελίξεως, ἦτοι τῆς στενωτέρας οἰκονομικῆς συνεργασίας μεταξύ περιορισμένου ἀριθμοῦ χωρῶν (Economic Integration) καίτοι ἐνίοτε ἐμφανίζονται ὡς ἐπηρεάζουσαι εὐνοϊκῶς τὴν διεθνή Οἰκονομίαν ἐν συνόλῳ, διατηροῦν πάντοτε μορφήν σαφῶς διακεκριμένην ἐντὸς τοῦ συνόλου τῆς διεθνoῦς οἰκονομίας καὶ συνεπῶς δὲν συμπίπτουν πρὸς τὴν ἐπιδίωξιν τῆς διεθνoῦς κατανομῆς τῆς ἐργασίας, ἢ ὁποῖα καὶ δίδει τὸ κριτήριον τῆς καθολικότητος, ἦτοι τῆς διε-

θνοῦς βάσεως, εἰς τὰς μεταξύ ὄλων τῶν χωρῶν σχέσεις. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐκ μέρους τῶν Η.Π.Α. ἐπιδίωξις στενωτέρας συνεργασίας των μετὰ τῆς Ε.Ο.Κ. (ὁ γνωστός κύκλος Κέννεντυ) ὑπῆρξε τὸ ἐπακόλουθον τῆς συστάσεως τῆς Ε.Ο.Κ. καὶ διατηρεῖ βασικῶς χαρακτῆρα περιοριζόμενον εἰς τὰς μετ' αὐτῆς σχέσεις, καίτοι ὁ σχετικὸς ἀμερικανικὸς νόμος, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐξουσιοδοτεῖται ὁ Πρόεδρος τῶν Η.Π.Α. ὅπως προβῆ εἰς τὴν ἐν λόγῳ συνεργασίαν (The Trade Expansion Act, τοῦ ἔτους 1962) ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν διευκόλυνσιν τοῦ ἐμπορίου ἐνίων τροπικῶν προϊόντων παραγομένων ὑπὸ τινῶν χωρῶν τῆς Ἀτινικῆς Ἀμερικῆς.

Μονομερεῖς παραχωρήσεις

Ἡ καινοτομία εἰς τὸ πνεῦμα τῆς διεθνούς συνεργασίας ἀνάγεται εἰς τὸ ὅτι καίτοι αἱ σχέσεις τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν μεταξύ των διατηροῦνται ἐπὶ βάσεως ἀμοιβαίων παραχωρήσεων, αἱ σχέσεις τούτων πρὸς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας θεμελιοῦται ἐπὶ ἕτεροβαροῦς βάσεως, ἥτοι ἐπὶ μονομερῶν παραχωρήσεων παρεχομένων ἐκ τῶν ἀνεπτυγμένων πρὸς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας. Ἡ ἐπιδίωξις αὕτη συνεπῶς παύει νὰ ἀκολουθῆ τὴν γνωστὴν καὶ γενικῶς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Α. Σμιθ παραδεκτὴν ἄποψιν τῆς πραγματοποιήσεως τῆς τελειότερας διεθνούς κατανομῆς ἐργασίας διὰ τῆς ἀπλῆς καὶ ἀμοιβαίας καταργήσεως τῶν περιορισμῶν τοῦ ἐμπορίου μεταξύ ὄλων τῶν χωρῶν. Τοῦτο ὑποδηλοῖ ἐγκατάλειψιν, ἔστω καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας, τῆς ἀποδοχῆς ὑπάρξεως αὐτονόμων μηχανισμῶν ἐξισορροπήσεως τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν μιᾶς χώρας. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης πολιτικῆς ὀδηγεῖ βεβαίως εἰς τὸν προστατευτισμὸν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν, ὁ ὁποῖος ἐνθυμίζει τὴν ὑπὸ τοῦ Φρ. Λίστ διακηρυχθεῖσαν ἐμπορικὴν πολιτικὴν (Infant Industry Argument), ὅμως αἱ νεώτεραι σχετικαὶ ἀντιλήψεις ἀφ' ἐνὸς εἶναι εὐρυτέρας βάσεως—ἀξιοῦσαι διατήρησιν μὲν τῶν εἰσαγωγικῶν δασμῶν ἐν τῷ συνόλῳ εἰς τὰς ἐν λόγῳ χώρας, κατάργησιν των δὲ διὰ τὰς ἐκ τῶν τοιούτων χωρῶν ἐξαγωγὰς εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας—ἀφ' ἑτέρου δὲ διαφέρουν ὡς πρὸς τὴν ἐπιχειρηματολογία, διαπιστώνουσαι ἀμοιβαῖα πλεονεκτήματα δι' ἀμφοτέρους τοὺς ἐταίρους τῆς τοιαύτης ἕτεροβαροῦς συμβάσεως.

Ὁ κλονισμὸς τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν αὐτόνομον μηχανισμὸν τῆς ἀγορᾶς καὶ ἡ ἀνάγκη ἐπηρεασμοῦ του διὰ λελογισμένης οἰκονομικῆς πολιτικῆς, εἶναι διαπίστωσις γενικῶς ἤδη ἀποδεκτὴ καὶ δὴ ἀφ' ἧς τὸ Κράτος, ἐν μέσῳ τῶν νέων θεσμολογικῶν καὶ διαρθρωτικῶν συνθηκῶν τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς καὶ πραγματικότητος, ἀνέλαβε τὴν εὐθύνην τῆς πραγματοποιήσεως ὠρισμένων οἰκονομικῶν ἐπιδιώξεων, ὡς τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως, τῆς οἰκονομικῆς μεγεθύνσεως ἢ ἀναπτύξεως κλπ. Ἐὰν δὲ ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀγορᾶς κατέστη ἐμφανῆς εἰς τὴν ἐσωτερικὴν λειτουργίαν μιᾶς οἰκονομίας, ἡ μεγαλυτέρα ἀτέλεια τοῦ μηχανισμοῦ τούτου εἰς τὰς μεταξύ τῶν διαφόρων χωρῶν σχέσεις, κατέστησεν ἔτι περισσότερον ἐπιτακτικὸν τὸν ἐπηρεασμὸν του διὰ τῆς ἀσκήσεως μιᾶς λελογισμένης διεθνούς ἐμπορικῆς πολιτικῆς.

Ἔντονος καὶ ἐπίμονος διαρθρωτικὴ ἔλλειμματικότης τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν ἀποτελεῖ ἓνα τῶν πλέον δυσχερῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζουν αἱ χῶραι αὗται.

Ἡ Pax Britannica

Κατὰ τὴν περιόδον τῆς Pax Britannica, ἤτοι μέχρι περίπου τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος, αἱ διεθνεῖς συναλλαγαὶ ἐχαρακτηρίζοντο ἐκ τῆς καλουμένης κλασσικῆς σχέσεως, ἤτοι τῆς ἀλλαγῆς τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν πρὸς τὰ πρωτογενῆ προϊόντα τῶν μὴ βιομηχανικῶν χωρῶν.

Ἡ Μ. Βρεταννία χαρακτηριζομένη ὡς τὸ δυναμικὸν κέντρον τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐξήγαγε τὸ 35% καὶ εἰσήγαγε τὸ 27% τοῦ συνόλου τῶν παγκοσμίων ἐξαγωγῶν καὶ εἰσαγωγῶν ἀντιστοίχως. Αἱ εἰσαγωγαὶ βασικῶς πρωτογενῶν ἀγαθῶν, διὰ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, ἀνῆλθον εἰς ποσοστὸν τοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ 18% τὸ 1850, εἰς 36% τὸ 1880.

Ὁ τερματισμὸς τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου εἶδε τὴν ὡς προηγουμένως ἰσορροπίαν εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ἀνατρεπομένην. Αἱ Η.Π.Α. αἱ ὁποῖαι διεδέχθησαν τὴν Μ. Βρεταννίαν ὡς τὸ νέον κέντρον τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, ἀφ' ἑνὸς διέθετον αὐτάρκη οἰκονομίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἠκολούθουν πολιτικὴν δασμολογικῆς προστασίας τῆς παραγωγῆς των. Ὁ συντελεστὴς εἰσαγωγῆς των (ποσοστὸν τῶν εἰσαγωγῶν ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος) ἀνῆρχετο κατὰ τὸ 1929 εἰς μόνον 5%. Ἡ μεγάλη διεθνὴς οἰκονομικὴ κρίσις τοῦ 1929 ὑπῆρξεν ὁ δεῦτερος κύριος παράγων ἀνατροπῆς τῆς παλαιᾶς τάξεως καὶ ἐπιδεινώσεως τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου. Αἱ Η.Π.Α. ἐπέτεινον τὴν προστατευτικὴν των πολιτικὴν μὲ συνέπειαν τὴν περαιτέρω πτώσιν τοῦ συντελεστοῦ εἰσαγωγῶν των εἰς 3,2% (1939). Αἱ λοιπαὶ χῶραι, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἔλλειμματικῶν ἰσοζυγίων πληρωμῶν των, ἐγκατέλιπον ἐπίσης ἐν σπουδῇ τὴν φιλελευθέραν των ἐμπορικὴν πολιτικὴν καὶ ἐπὶ πλέον αἱ ἐκ τούτων βιομηχανικαὶ χῶραι ἤρχισαν ἐνθαρρύνουσαι τὴν ἐγχωρίαν ἀγροτικὴν παραγωγὴν. Οὕτως, ὁ συντελεστὴς εἰσαγωγῶν ὅλων τῶν χωρῶν ἐπαρουσίασεν ἔντονον κάμψιν.

Πρόσθετοι παράγοντες ἐπεδείνωσαν τὴν διεθνῆ σχέσηιν εἰδικῶς τῶν χωρῶν πρωτογενοῦς παραγωγῆς—κατὰ τὴν διάκρισιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὅτε δὲν εἶχεν ἀκόμη εἰσαχθῆ εἰς τὸ οἰκονομικὸν λεξιλόγιον ὁ ὅρος «Χῶραι ὑπὸ οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν». Ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς γεωργίας ὄχι μόνον ἠῤῥησε τὴν παγκόσμιον προσφορὰν γεωργικῶν προϊόντων, ἀλλὰ καὶ ἀπεστέρησε πολλὰς τοιαύτας χῶρας τῆς συγκριτικῆς των ὑπεροχῆς ἐναντι ἐνίων τουλάχιστον βιομηχανικῶν χωρῶν ὅσον ἀφορᾷ πλεῖστα γεωργικὰ προϊόντα, χαρακτηριζόμενα πλέον ὡς τοιαῦτα ἐντάσεως κεφαλαίου (καὶ γῆς) ἐναντι τοῦ ἄλλοτε χαρακτηρισμοῦ των ὡς τοιούτων ἐντάσεως ἐργασίας (καὶ γῆς). Ἐξ ἄλλου, ἤρχισε διαπιστούμενος ὁ καλούμενος νόμος τοῦ Engels, ἤτοι ἀπὸ τίνος μεγέθους τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος καὶ ἐφ' ἑξῆς, ἡ εἰσοδηματικὴ ἐλαστικότης τῆς ζητήσεως γεωργικῶν προϊόντων μειοῦται αὐξανόμενου τοῦ εἰσοδήμα-

τος, ἐνῶ ἡ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐλαστικότης ζητήσεως αὐξάνει. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ὄροι ἐμπορίου μεταξύ γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἤρχισαν καθιστάμενοι δυσμενέστεροι διὰ τὰ πρῶτα. Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ πολιτικὴ ἰσχὺς μιᾶς κοινωνικῆς τάξεως μεταβάλλεται μὲν ἀντιστοίχως ἀλλὰ μὲ ρυθμὸν βραδύτερον τῆς μεταβολῆς τῆς οικονομικῆς τῆς σπουδαιότητος καὶ συμβολῆς, τὸ Κράτος ἤρχισε νὰ παρεμβαίνει πρὸς ἀναστολὴν τῆς ὡς προηγουμένως δυσμενοῦς διὰ τὰ γεωργικὰ προϊόντα ἐξελίξεως. Προστασία ὁμως τῆς τιμῆς τῶν ἐγχωρίων γεωργικῶν προϊόντων ἀπαιτεῖ κατὰ κύριον λόγον περιορισμὸν τῶν ἀντιστοίχων εἰσαγωγῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, διότι ἄλλως θὰ ἀπαιτεῖτο ἀσκησης προστασίας τῶν τιμῶν ὀλοκλήρου τῆς ἀντιστοίχου παγκοσμίου παραγωγῆς ὑπὸ τῆς ἀσκούσης τὴν προστασίαν χώρας. Ὁ ὑφιστάμενος προστατευτισμὸς τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν ἔχει πλέον τοιαύτην προέλευσιν.

Πέραν τῶν ὡς προηγουμένως αἰτίων, ἡ ἐπίμονος καὶ ἔντονος διαρθρωτικὴ ἑλλειμματικότης τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν ἐπιτείνεται καὶ ἀπὸ τὴν αὐτόνομον πρόθεσιν των ὅπως ἐπιτύχουν ὑψηλὸν ρυθμὸν οικονομικῆς των ἀνάπτυξης. Διὰ τοιαύτας χώρας ἡ ἐπενδυτικὴ των δραστηριότης παρουσιάζει ὑψηλὸν συντελεστὴν εἰσαγωγῶν. Ὁ ἀπαιτούμενος διὰ τὴν οικονομικὴν των ἀνάπτυξιν κεφαλαιουχικὸς ἐξοπλισμὸς δέον, κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ τμήμα, ὅπως εἰσαχθῆ ἀπὸ βιομηχανικὰς χώρας. Ἐπὶ πλέον αὐξανόμενου τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος, ὑφούται καὶ ἡ εἰσοδηματικὴ ἐλαστικότης τῆς ζητήσεως βιομηχανικῶν προϊόντων, ἡ ἐγχώριος παραγωγὴ τῶν ὁποίων δὲν εἶναι εἰσέτι ἐπαρκῆς.

Τεχνολογικαὶ ἐξελίξεις, συνεπεία τῶν ὁποίων κατέστη δυνατὴ ἡ συνθετικὴ παραγωγή πλείστων ὄσων πρῶτων ὑλῶν, μετέτρεψε τὴν παραγωγὴν των ἀπὸ ἐντάσεως γῆς εἰς τοιαύτην ἐντάσεως κεφαλαίου καὶ συνεπῶς προεκάλεσαν ὡς ἐπὶ γεωργικῶν προϊόντων, ἐπιδεινώσιν των, ὡς πρὸς ταύτας, ὄρων ἐμπορίου τῶν χωρῶν τῆς φυσικῆς των προελεύσεως.

Χαρακτηριστικὸς εἶναι ὁ ἀκόλουθος πίναξ, ὁ ὁποῖος μὲ βάσιν 100 διὰ τὸ ἔτος 1928, δίδει τὴν μεταβολὴν κατὰ τὸ 1960 τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν καὶ πρωτογενῶν προϊόντων:

	Μέση ἔτησία		Μέση ἔτησία	
	Παραγωγή	% μεταβ.	Ἐξαγωγαι	% μεταβ.
Βιομηχανικὰ προϊόντα	293	3,4	260	3,1
Πρωτογενῆ προϊόντα	170	1,7	158	1,4
Πρωτογενῆ προϊόντα ἀνευ πετρελαιοειδῶν	159	1,4	137	1,0
Σύνολον	236	2,7	190	2,0

Ἐπίσης ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν διεθνῶν ἀνταλλαγῶν ἐκ τοῦ παλαιοῦ κλασσικοῦ σχήματος, ἢτοι τῆς ἀνταλλαγῆς πρωτογενῶν μὲ βιομηχανικὰ προϊόντα, ἀντιστοίχως μεταξύ ὑπὸ ἀνάπτυξιν καὶ ἀνεπτυγμένων χωρῶν, καθίσταται προφανῆς καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι κατὰ τὴν περίοδον μεταξύ τῶν

ἐτῶν 1950 — 1961 αἱ βιομηχανικαὶ χῶραι (ὁμοῦ μετὰ τῶν χωρῶν-ἐξαγωγέων πετρελαιοειδῶν) ἠύξησαν τὰς ἐξαγωγὰς πρωτογενῶν προϊόντων κατὰ 4,6%. Οὕτως, αἱ βιομηχανικαὶ καὶ μόνον χῶραι διήρουν τὴν ποσοστιαίαν συμμετοχὴν τῶν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν παγκοσμίων ἐξαγωγῶν πρωτογενῶν ὑλῶν ἀπὸ 47% (1950) εἰς 55% (1961), ἐνῶ ἀντιστοίχως ἡ συμμετοχὴ τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν περιορίσθη, ἀπὸ 41% εἰς 20%. Κατὰ τὴν ἰδίαν περίοδον οἱ ὄροι ἐμπορίου τῶν πρωτογενῶν ἀγαθῶν πρὸς τὰ βιομηχανικὰ ἀγαθὰ ἐμειώθησαν κατὰ 26%, γεγονός ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ μόνον αἱ ὑπὸ ἀνάπτυξιν χῶραι πρωτογενοῦς παραγωγῆς ἀπώλεσαν εἰς διεθνή ἀγοραστικὴν δύναμιν τὸ ἱλιγγιῶδες ποσὸν τῶν 13 δισ. δολλαρίων.

Αἱ ἐξελίξεις αὗται, προφανῶς, δὲν ἀποτελοῦν πλέον πρόσκαιρον κατάστασιν ἐκτάκτου ἄλλειμματικότητος εἰς τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν, ἀλλὰ τείνουν, ἰδίᾳ λόγῳ τῶν τεχνολογικῶν ἐξελίξεων καὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ νόμου τοῦ Engels, νὰ ἀποτελέσουν μόνιμον σχῆμα εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις καὶ νὰ προκαλέσουν οὕτω ὀριστικὴν ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὸ ἐν λόγῳ παλαιότερον κλασσικὸν σχῆμα τῆς διεθνοῦς κατανομῆς τῆς ἐργασίας. Αἱ νέαι αὗται ἐξελίξεις ἀξιοῦν ἐπιτακτικῶς τὴν ἐκβιομηχάνισιν τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν. Ἡ τοιαύτη ὁμως ἐπιδίωξις, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀνάγκην ἐξευρέσεως διεθνῶν συναλλαγματικῶν πόρων χρηματοδοτήσεως, τὸσον τῶν ἀναγκαίων εἰσαγωγῶν κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ὅσον καὶ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, κατόπι τῆς προκαλουμένης ὑψώσεως τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἐισοδήματος.

Τὸ νέον σχῆμα

Ἐν ὄψει τῆς καθηλώσεως ἢ καὶ ἀπλῶς ἀνεπαρκοῦς αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν καὶ δὴ ἐνδεχομένως ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἐπιδείνωσιν τῶν ὄρων ἐμπορίου τῶν ἢ ἀναζήτησις τῶν ἀναγκαίων διεθνῶν συναλλαγματικῶν πόρων στρέφεται ἐκ μέρους τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν, πρὸς ἐξωτερικὸν δανεισμόν ἢ βοήθειαν. Ἡ διεύρυνσις ἐτέρων πόρων τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ὡς αἱ τουριστικά, ναυτιλιακὰ ἢ μεταναστευτικά εἰσπράξεις, περιπτώσεις αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος, δὲν θεωρεῖται ἐπιδίωξις καθολικοῦ χαρακτήρος.

Τόσον ὁμως ἡ ἐξυπηρέτησις ἐξωτερικῶν δανείων ὅσον καὶ ἡ ἀπαιτουμένη πρὸς ἀπόκτησιν τῶν διεθνῆς φερεγγυότητος, ἐμποδίζονται ἀπὸ τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν ἐξαγωγικῶν πόρων, καὶ δὴ τῆς ἀνεπαρκοῦς αὐξήσεώς των.

Τὸ διαρθρωτικὸν τοῦτο ἀδιέξοδον τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν ἀντιμετωπίζεται πλέον ὑπὸ τὸ ἥδη σκιαγραφηθὲν νέον πρῖσμα τῆς ἑτεροβαροῦς διεθνοῦς οἰκονομικῆς συνεργασίας. Ὁ καταστατικὸς χάρτης τῆς Ἀβάνας, καίτοι σχετικὰ πρόσφατος, διετῆρει τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς παλαιότερας ἐπιδείξεως τῆς ἀρίστης διεθνοῦς κατανομῆς ἐργασίας διὰ τῆς γενικῆς καὶ ἀμοιβαίας ἀπελευθερώσεως τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συντάξεώς του ἡ διαρθρωτικὴ καὶ μόνιμος μεταβολὴ τοῦ κλασσικοῦ σχήματος τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν δὲν ἦτο ἀκόμη προ-

φανῶς ἐκδηλος καὶ σαφής. Ὅμως ἀμφοτεροβαρῆς ἐπιδίωξις καταργήσεως τῶν εἰσαγωγικῶν δασμῶν μεταξύ βιομηχανικῶν καὶ ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν, ὡς δι-εκήρυττεν ὁ ἐν λόγῳ χάρτης, εἶναι σήμερον ἐμφανές ὅτι θὰ προεκάλει ἐπίτα-σεν τοῦ ἀδιεξόδου τῶν τελευταίων τούτων χωρῶν καὶ θὰ ἀπέβαιεν ἐπ' ὠφε-σεως τοῦ ἀδιεξόδου τῶν τελευταίων τούτων χωρῶν καὶ θὰ ἀπέβαιεν ἐπ' ὠφε-σεως τοῦ ἀδιεξόδου τῶν τελευταίων τούτων χωρῶν. Αἱ λεία— φαινομενικῆ τουλάχιστον καὶ παροδικῆ—τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Αἱ ὑπὸ ἀνάπτυξιν χῶραι θὰ κατεκλύζοντο ὑπὸ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν, πρὶν ἢ δυνηθῶν νὰ ἐπιτύχουν συνθήκας διεθνούς συν-αγωνιστικότητος τῆς ἐγχωρίου των βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ἐνῶ ἡ ζήτη-σις τῶν ἰδικῶν των πρωτογενῶν προϊόντων θὰ ἦτο ἀνεπαρκῆς πρὸς κάλυψιν τῶν διευρυνόμενων εἰσαγωγῶν των.

Μονομερεῖς ἐκ μέρους τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν δασμολογικαὶ παραχω-ρήσεις εἰς τὰ ἐκ τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν προϊόντα, ἀποτελοῦν παράγοντα διορθωτικῶν τῆς παρατηρουμένης ὀξυτάτης ἀνισότητος τῆς κατανομῆς τῆς διεθνούς ζητήσεως μεταξύ βιομηχανικῶν καὶ πρωτογενῶν— ἰδίᾳ γεωργικῶν — προϊόντων. Ἐκ τῆς τοιαύτης πολιτικῆς ἢ ὠφέλεια, διὰ τὰς χώρας παραγω-γῆς τῶν τελευταίων τούτων προϊόντων, εἶναι ἐμφανῆς καὶ ἄμεσος. Ὅμως καὶ αἱ βιομηχανικαὶ χῶραι θὰ προσπορισθῶν τελικῶς ὠφέλη. Αὐξανομένου τοῦ αὐ-ρυθμοῦ τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, ἢ ὑπ' αὐ-τῶν εἰσαγωγή κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ θὰ διευρυνθῆ ἐπ' ὠφελεία, ὄχι μόνον τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν βιομηχανικῶν χω-ρῶν, αἱ ὁποῖα τουλάχιστον καθ' ὅλην τὴν μεταβατικὴν περίοδον τῆς ἑτερο-βαροῦς ταύτης διεθνούς πολιτικῆς, θὰ ἀποτελοῦν τὴν ἀδιαφιλονίκητον πηγὴν παραγωγῆς τοῦ ἐξοπλισμοῦ τούτου. Ἐντὸς τῆς δυναμικῆς ταύτης διαδικα-σίας θὰ προκύψῃ τελικῶς ἡ νέα μορφή τῆς διεθνούς ἰσορροπίας καὶ τῆς ἀρί-στης διεθνούς κατανομῆς ἐργασίας.

Ἴσχύουσα ἡ ἀρχὴ τῆς συγκριτικῆς ὑπεροχῆς

Ὡς πρὸς τὴν ἐν λόγῳ κατανομὴν μεταξύ τῶν διαφόρων χωρῶν, ἡ μόνη ἐν προκειμένῳ ὑφισταμένη θεωρία παραμένει ἡ ἀρχὴ τῆς συγκριτικῆς ὑπερο-χῆς, συμπληρουμένη ὑπὸ τοῦ θεωρήματος τῶν Hecksel—Ohlin, συμφώνως πρὸς τὸ ὁποῖον ἡ συγκριτικὴ ὑπεροχὴ μιᾶς χώρας ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ συσχε-τισμοῦ τῶν ἐν αὐτῇ διαθεσίμων παραγωγικῶν συντελεστῶν (φυσικοῦ πλού-του — κεφαλαίου — ἐργασίας).

Τὸ θεώρημα τοῦτο δέον ὅμως ὅπως τοποθετηθῆ ἐπὶ δυναμικῆς, μετα-βαλλομένης συσχέτισεως τῶν παραγωγικῶν συντελεστῶν. Καὶ τότε ὅμως ἐκ-φράζει ἀπλῶς μίαν προσέγγισιν πρὸς τὴν πραγματικότητα. Ἀκριβῆς ἐφαρ-μογὴ του θὰ ἀπῆται ἀφ' ἐνὸς ὁμοιόμορφον συνάρτησιν παραγωγῆς, δι' ἐν καὶ τὸ αὐτὸ προϊόν, εἰς ὅλας τὰς χώρας (ἤτοι μικρὸν βαθμὸν ὑποκαταστάσεως τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς μεταξύ των), ἀφ' ἑτέρου δὲ δυνατότητα προσδιορισμοῦ ἐκάστου συντελεστοῦ παραγωγῆς ὡς ἐνὸς ὁμοιογενοῦς συνό-λου. Ὅμως, αἱ σύγχρονοι, τουλάχιστον τεχνολογικαὶ ἐξελίξεις ἐπιτρέπουν τὴν εἰς εὐρείαν ἔκτασιν ὑποκατάστασιν τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς μεταξύ των, ὥστε εἰς περίπτωσιν λ.χ. ἀνεπαρκείας τοῦ κεφαλαίου καὶ ὑψώσεως τῆς

τιμῆς του, νά είναι δυνατή ἢ εἰς ἀξιόλογον σχετικῶς βαθμὸν ὑποκατάστασις του διὰ τοῦ ἀφθονωτέρας προσφορᾶς συντελεστοῦ ἐργασίας.

Ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν ὡς ἀνωτέρω διαφοροποιήσεων τῶν παλαιότερων ἀντιλήψεων πραγματοποιήσεως τῆς διεθνούς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας, ἡ ἀντιμετώπισις τῶν διμερῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων κρίνεται ὑπὸ πνεύματος μεγαλυτέρας ἀνοχῆς ἢ κατὰ τὸ παρελθόν. Αἱ διμερεῖς συμβάσεις εἰς παλαιότερας ἐποχὰς καὶ δὴ κατὰ τὴν περίοδον μετὰ τὴν μεγάλην διεθνή οἰκονομικὴν κρίσιν (1929) ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ἀγοραστῶν διὰ τὰς ἐξαγωγὰς μιᾶς χώρας, ἐπ' ἀνταλλαγῇ εἰσαγωγῶν, ἔστω καὶ ἐὰν ἡ τιμὴ τῶν οὕτω προκαλουμένων εἰσαγωγῶν ἦτο μεγαλυτέρα ἢ ἐξ ἄλλων πηγῶν διεθνούς προσφορᾶς των. Οὕτως, αἱ διμερεῖς συμβάσεις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συντέιουν εἰς ἀλλοιώσιν τῆς ὀρθολογικῆς διαμορφώσεως τοῦ διεθνούς ἐμπορίου. Αἱ σύγχρονοι διμερεῖς συμβάσεις ἀφοροῦν κυρίως τὰς σχέσεις μεταξὺ χωρῶν τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος καὶ τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν, συνάπτονται δὲ κατὰ κανόνα εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν τῆς διεθνούς ἀγορᾶς. Οὕτως, ἀντὶ ἀλλοιώσεως συντέιουν εἰς τὴν δημιουργίαν προσθέτων ρευμάτων τοῦ διεθνούς ἐμπορίου. Πάντως ἡ πραγματοποίησις τοῦ διεθνούς ἐμπορίου ἐπὶ πολυμεροῦς βάσεως καὶ ἡ κατὰ τὸ δυνατόν διαμόρφωσις του διὰ τῆς ἐπιεικειᾶς τοῦ ἐλευθέρου μηχανισμοῦ τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς ἀποτελοῦν τὰς τελικὰς ἐπιδιώξεις, αἱ ὁποῖαι, ὡς γίνεται γενικῶς ἀποδεκτὸν ἐν ὄψει τῶν εἰς τὴν διάθεσίν μας κριτηρίων, ἀποτελοῦν τὴν ὀρθολογικωτέραν μέθοδον πραγματοποιήσεως τῆς διεθνούς ἰσορροπίας. Προφανῶς αἱ σκιαγραφηθεῖσαι ἀνωτέρω νεώτεροι ἀντιλήψεις περὶ τῆς διεθνούς ἐμπορικῆς συνεργασίας τῶν χωρῶν, ἀποτελοῦν θεωρητικὸν σχῆμα τῆς διεθνούς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, προσιδιάζον εἰς τὴν διανομένην ἀνώμαλον — ἀπὸ ἀπόψεως διεθνούς ἰσορροπίας — περίοδον. Δὲν ἔπεται ὡς ἐκ τούτου ἀναγκαῖα καὶ καθολικὴ παραδοχὴ του πρὸς ἄμεσον ἐφαρμογὴν. Χρονικὴ ὑστέρησις μεταξὺ τῆς ἐμφανίσεως μιᾶς θεωρίας καὶ τῆς ἐμπειρικῆς τῆς χρησιμοποίησεως εἶναι ἀναπόφευκτος. Ἦδη ὁμως εἰς τὴν ἀνήσυχον ἐποχὴν μας, ὁ χρόνος τῆς ὑστερήσεως ἐμφανίζεται βραχυτέρος ἀπ' ὅ,τι ἐνδεχομένως θὰ ἀνεμένετο ἐκ τῆς σχετικῆς πείρας τοῦ παρελθόντος. Εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις ὡς λ.χ. κατὰ τὴν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας μὲ τὰς βιομηχανικὰς χώρας τῆς Ε.Ο.Κ. τὸ ἐν λόγῳ ἕτεροβαρὲς σχῆμα τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων μεταξὺ ὑπαναπτύκτων καὶ ἀνεπτυγμένων χωρῶν ἐφηρμόθη. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ τοῦτο τὸ πλαίσιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου καὶ θὰ διαμορφοῦνται ἐν γένει αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν καὶ τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι διανύουν τὸ στάδιον τῆς οἰκονομικῆς των ἀναπτύξεως.